

# TIEDOTE

## **Raahen terästehdasta varten tehtyjä mittavia vesistöjärjestelyjä kehitetään**

Tehtaan vedentarve on pienentynyt. Näin ollen vesistöjen säännöstelyssä on mahdollista ottaa aiempaa enemmän huomioon vesistöjen osin heikko tila ja muiden käyttömuotojen tarpeet. Toimet kolmen joen, yhden tekoaltaan ja kahden padotun merenlahden parantamiseksi on nyt aloitettu. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Raahen kaupunki ja SSAB Europe OY tekivät tammikuussa parannustoimia koskevan yhteistyösopimuksen.

Ennen sopimusta tehtiin mittavia selvityksiä, joilla selvitettiin vesistöjen tilaa, asukkaiden mielipiteitä ja etsittiin mahdollisia parantamistoimenpiteitä. Ensimmäisessä vaiheessa mm. selvitetään jokiuomien vetokykyä ja laaditaan uusi säännöstelyohje.



*Haapajärven tekoallas*



*Mutalan pato Siniluodonlahden ja Kuljunlahden padottujen merenlahtien välissä*



*Pattijoki*

## Taustaa

Raahen terästehtaan vedenottoa varten on 1960-luvun alussa tehty monimutkainen vesistöjärjestely, jossa kolmen pienehkön joen Piehinkijoen, Pattijoen ja Haapajoen vedet on ohjattu tehtaan käyttöön. Tätä varten on rakennettu Haapajärven tekoallas sekä padottu merestä Siniluodonlahti ja Kuljunlahti, jotka toimivat varastoaltaina. Vesistöjärjestely on myös parantanut alueen tulvasuojelua, mutta toisaalta aiheuttanut mittavia muutoksia vesiluonnolle. Työt on tehnyt pääosin tie- ja vesirakennushallitus. Järjestelyyn ja vedenkäyttöön liittyviä lupia ja kunnossapitovastuita on tällä hetkellä sekä valtiolla, Raahen kaupungilla, että SSAB:lla. Vedenottoa ja vesistöjen säännöstelyä hoitaa käytännössä pääosin SSAB, ELY-keskus ohjaa säännöstelyä lähinnä tulva-aikana ja muissa poikkeuksellisissa vesitilanteissa.

## Muutospaineet

Terästehtaan vedentarve on vuosikymmenten saatossa pienentynyt ja kierrätys lisääntynyt. Yhtä suurta osaa jokien vedestä ei tarvitse enää johtaa Kuljunlahteen, josta tehtaan vedenotto tapahtuu. Näin ollen vesistöjen säännöstelyssä on mahdollista ottaa aiempaa enemmän huomioon vesistöjen tila sekä muiden käyttömuotojen tarpeet.

EU:n vesipuidedirektiivin toimeenpanoa varten tehdyn luokittelun perusteella yksikään järjestelyssä mukana olevista vesistöistä ei ole hyvässä tilassa, mikä edellyttää toimenpiteitä ekologisen tilan parantamiseksi, vaikka keinotekoisien ja voimakkaasti muutettujen vesien tilatavoitteita onkin alennettu. Huolimatta siitä, että pääosa Pattijoen keväisistä tulvavesistä johdetaan Haapajärven, tulvimista esiintyy ajoittain mm. Pattijoen alaosalla. Myös ilmastonmuutos aiheuttaa muutostarvetta vesistöjen säännöstelyyn mm. siten, että tulevaisuudessa lumi saattaa sulata ennen kevättulvaa ja kuivat kaudet yleistyvät ja haihdunta kesäaikaan kasvaa. Alueen vesistöillä on huomattavaa maisemallista ja virkistyskäyttöön liittyvää merkitystä, jotka on otettava huomioon vedenkorkeuksia ja virtaama määriteltäessä.

## Mitä parannetaan

Säännöstelykäytäntöjä on tarkoitus muuttaa mm. siten, että Pattijokeen ja Haapajokeen juoksutettaisiin joen tilan kannalta tarpeellinen minimivesimäärä myös kesäaikana. Haapajärven altaan vedenpinnan annettaisiin kesällä hieman laskea, joka mahdollistaa toisaalta kesätulvien ehkäisemisen ja toisaalta ympäristövirtaaman juoksuttamisen jokiin. Siniluodonlahden vedenpinnan annettaisiin laskea samassa tahdissa Haapajärven kanssa. Jokiin pyritään järjestämään myös huuhtova kevättulva, joka auttaa niiden tilan parantamisessa. Jatkossa myös vesistöjen vedenlaadun parantamiseen on tarkoitus kohdistaa toimenpiteitä, mikä käytännössä tarkoittaa valuma-alueelta tulevan kiintoaine- ja ravinnekuormituksen pienentämistä.

Muutosten toimeenpanoa varten laaditaan ensi vaiheessa uusi säännöstelyohje. Sen testaaminen aloitetaan 2023. Kokeilun jälkeen haetaan tarvittaessa muutoksia säännöstelylupiin. Vuonna 2022 selvitetään myös Haapajoen ja Pattijoen uomien vetokykyä ja Pattijoen alaosalle lisävettä johtavan pumppaamon toimivuuden parantamismahdollisuuksia. Koska Raahen vesistöissä on useita säännöstelylupia ja useita luvanhaltijoita, täsmennetään toimijoiden välisiä rooleja ja vastuita laatimalla ajantasaiset sopimukset ja tarvittaessa myös hakemalla muutoksia säännöstelylupiin.

Jatkossa laaditaan sopimusosapuolten kesken vuosittain toimenpideohjelma, jossa sovitaan mukaan otettavien toimenpiteiden aikataulu, vastuut ja rahoitus.

## Tiedottaminen

Säännöstelyn toteutumisesta ja kohdevesistöissä tehdyistä parantamistoimista laaditaan jatkossa katsaus vuosittain. Järvien vedenkorkeus- ja jokien virtaamatietojen seuraamista pyritään helpottamaan. Vuosittain koottavasta toimenpideohjelmasta kuullaan asianosaisia etukäteen.

Lisätietoja antavat:

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus: Timo Yrjänä, [timo.yrjana@ely-keskus.fi](mailto:timo.yrjana@ely-keskus.fi), p. 0400386 593.

Raahen kaupunki: Aino Alatalo, [aino.alatalo@raahe.fi](mailto:aino.alatalo@raahe.fi), p. 040 130 3810

SSAB Europe Oy: Antti Petänen, [antti.petanen@ssab.com](mailto:antti.petanen@ssab.com), p. 050 3143758

Toimenpiteet v. 2022 ja niiden vastuuhenkilöt:

Säännöstelyohjeen uudistaminen: Timo Hampinen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Säännöstelylupien ja sopimusten uusiminen: Mikko Hinkkanen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pattijoen ja Haapajoen uomien vetokyky: Susanna Juntunen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pattijoen pumppaamon käytön kehittäminen: Mikael Yritys, Raahen kaupunki

Liitteet: Säännöstelyn kehittämisselvitysten loppuraportti